

HILDESHEIM. Doorkijkje in een oude straat.

Reizen

Historie

voor den

Toerist

door

Dr. W. J. v. Balen

In sommige streken van Duitschland gaat men de feudale overblijfselen uit den middeleeuwschen riddertijd bekijken, en laat men zich door die romantische burchten en door de sentimenteele legenden, die aan de meeste ruïnes verbonden zijn, zoo graag in de ware stemming brengen die men noodig heeft om een goed glas Rijnwijn te kunnen waardeeren.

Andere streken daarentegen trekken onze belangstelling door een geheel ander karakter waarvan zij in alle opzichten getuigen: het innig-burgerlijke, het welvarende en zelf-bewuste van hun stadswezen.

De ridder was trotsch op zijn stamboom, op de oudheid van zijn geslacht, op den roem zijner voorouders, op de kracht zijner eigen wapenen — en hij voelde zich als een hooger soort mensch te midden van de handeldrijvende bourgeoisie, den geleerden clerus en het vulgus, dat uit handwerklieden en boeren bestond. Zijn kracht lag in zijn isolement: eenzame burchten, hooge muren, diepe grachten en ravijnen — dat was 't waar hij het in zocht. Lezen en schrijven behoefde hij niet te kennen: dat mochten de geestelijken leeren. Inkomsten? Van zijn onderhoorige boeren trok hij pacht en allerlei andere opbrengsten. En was dit niet genoeg, dan werd er tolgeld geheven over den weg, over de rivier, over elken doorgang waar hij zich in staat voelde om desnoods met geweld zijn gezag te laten gelden — en waar tevens genoeg handeldrijvende reizigers langs kwamen om het de moeite van een tol waard te maken.

Heel anders de burger. Opgegroeiend uit de dichte gelederen der lijfeigenen, was de vrije burgerij pas tot bloei gekomen tijdens de kruistochten, toen er op deelname de premie gesteld werd van voortaan vrij te zijn. Waarvan leefden deze vrijen? Van handel en ambachten. Dus hun belang was 't niet om geïsoleerd op een rots-punt te wonen; dit gedeelte der middeleeuwsche bevolking zocht elkaar. De een kon den ander niet missen in handel en bedrijf, en te zamen vormde men corporaties, die als geheel véél meer gewicht in de schaal legden dan elk afzonderlijk bij machte ware geweest.

De tijd van de burgerij brak aan, van poorters en gilden en

machtige stadsbesturen, van uitgebreide verbonden, die dwars door een dozijn staten heen een eigen staatsverband vormden, en machtiger waren dan menige koning. De tijd van de Hansa, het handelsverbond dat heel Noord Europa omvatte, en éénzelfde handelsrecht deed gelden van het Kanaal tot aan Rusland. De tijd van de fraaie stadhuizen met deftige, soms zelfs pralende raadszalen, en doorgaans een gezelligen Raadskelder er bij, waar de welgestelde burgers hun glas wijn kwamen drinken.

De rijke kooplieden in de groote handelssteden wilden graag weten hoe welgesteld zij waren: van hun welvaart getuigen grootsche praalgebouwen in de belangrijke koopsteden van die dagen, in Neurenberg, Augsburg, Antwerpen, Yperen, Keulen en Lübeck —, om niet te spreken van Lombardije en Venetië, waar ook de groote burgerlijke geslachten weldra alle allures van den grooten adel gingen aannemen.

Dit waren de brandpunten van den handel, meestal gelegen op kruispunten van groote verkeerswegen. Wat daartusschen in lag, kwam natuurlijk pas in de tweede of derde plaats tot bloei, maar met het voorbeeld der groote centra voor oogen wilden ook deze kleinere burgersteden niet onder doen in kunstlievendheid en burgerzin.

Men scheen in die tijden iets voor zijn stad over te hebben, en werkelijk gaarne trotsch te zijn op de plaats zijner inwoning. Rijk vloeiden de bijdragen voor een nieuwe kerk, die de vorige, en vooral die van de naburige stad in afmetingen en pracht moest overtreffen. Flink sommen werden genoteerd voor een nieuw stadhuis, voor een passende schouw in de schepenzaal, voor een waag, voor een stadswijnhuis, enz. Het schijnt of er daarna eeuwen lang een soort van publieke onverschilligheid voor dergelijke dingen geheerscht heeft, en of pas in onzen tijd weer de eerste schuchtere verschijnselen te bespeuren zijn, zooals een grootgrondbezitter die een stuk kostbaar terrein kosteloos voor een publiek gebouw afstaat, van een groep burgers die aan hun stad een klokkespel aanbieden, of gebrandschilderde ruiten aan de kerk, of een park aan de gemeente.

Nu het reis-seizoen spoedig aanbreekt en landstreken als de Harz weer vele toeristen zullen trekken, publiceeren wij hier een artikel van onzen medewerker, dat er toe zal bijdragen het toeristisch en ontwikkelend genot van de vacantiereis zeer te verhoogen.